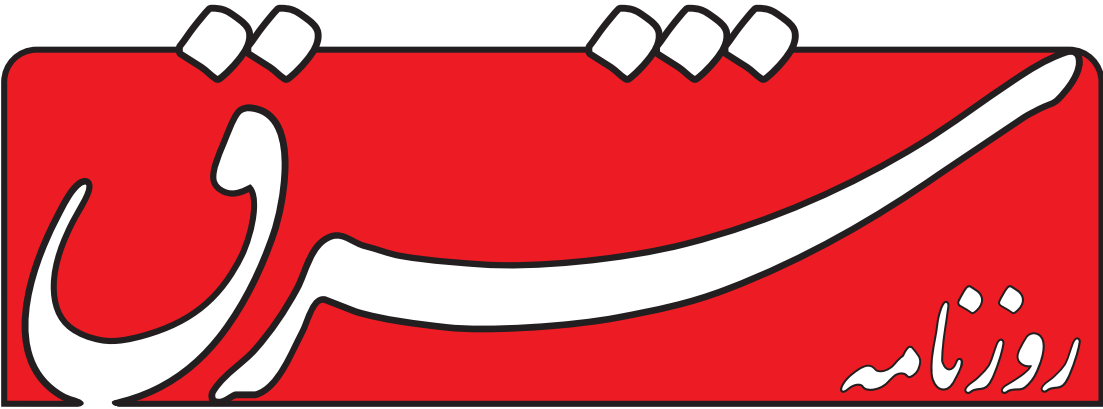

میدان نبرد انتخابات مجلس دوازدهم کجاست؟ زمین قالیباف، لاریجانی و روحانی با پایداری

اصولگرایان در برزخ

وحیده کریمی: اصولگرایان اگر واقع بین باشند، برخ آنها برای انتخابات پیش‌رو نه لاریجانی است، نه نگرانی از آمدن جهانگیری و روحانی و... بلکه تشمت و افتراقی است که بپنداند این جریان را درگیر خود کرده است. ناکارآمدی حاکمیت اجرایی یکدست‌شده امروز به پاشنه آشیل اصولگرایان تبدیل شده است.

صفحه ۲

چهارشنبه ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲ • ۱۹ شوال ۱۴۴۴ • ۱۰ می ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۵۵۰ • ۱۲ صفحه • ۱۵۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: گزارشی از جلسه شورای شهر تهران؛ پله‌برقی‌ها روشن شدند، آخرین وضعیت سیاست خارجی، ۵ سال پس از خروج آمریکا از برجام، افزایش ۳۲ درصدی کشت تریاک در افغانستان و **یادداشت‌هایی از** امیر عربی، مهدی افشار

سرمقاله

افسانه‌سرایان اقتصادی

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

گاهی گفته می‌شود با پدیدار شدن عصر علم، زمانه افسانه و نسبت آن با واقعیت و دنیای اجتماعی و اقتصادی به سر آمده است و نهایتاً باید در فیلم‌ها و رمان‌های فانتزی و تخیلی به دنبال آن گذشت که آن هم بیشتر جنبه سرگرمی دارد. به قول ماکس وبر، جامعه‌شناس آلمانی، دنیای مدرن دنیای افسون‌زدایی شده است؛ اما چنین نیست. در میان دانشمندان، محققان و در گفتمان علمی نیز کسانی هستند که افسانه‌سرایی می‌کنند و آن را واقعیت علمی می‌دانند. اقتصاددانان قائل به بازار آزاد از این دسته هستند؛ به‌ویژه برخی اقتصاددانان ایرانی که یگانه راه پیش‌روی کشورها برای دستیابی به پیشرفت و رسیدن به ثروت و آزادی را بازار آزاد می‌دانند. ماکس وبر در کتاب اقتصاد و جامعه می‌نویسد بازار آزاد وجود ندارد. او با بررسی تاریخی نشان داده که حتی در مواردی اگرچه بازار رسماً آزاد است؛ اما عمدتاً تنظیم‌شده است. این نوع تنظیم که ظاهراً بازار آزاد است؛ اما در عمل چنین نیست، زمانی شکل می‌گیرد که برخی شرکت‌کنندگان در بازار در موقعیتی هستند که می‌توانند در وضعیت بازار به شکلی که عملاً آزادی دیگران را ساقط کنند، اثر بگذارند. چنین تأثیری بدون تنظیم و مداخله دولت شکل گرفته است و تأثیر آن به واسطه کنترل کامل یا نسبی فرصت تملک یا دستیابی به مطلوبیت‌های خاص حاصل می‌شود. فارم، اقتصاددان معاصر، در صفحه پایانی کتاب اقتصاد چگونه کار می‌کند (۲۰۱۰) نوشته است «حداقل یک قرن است که ما دیگر در نظام مبتنی بر بازار آزاد زندگی نمی‌کنیم.

ادامه در صفحه ۵

گزارشی از یک قاب اقتصادی؛ تلاش برای مهار جذابیت بازارهای واسطه‌ای، ریزش شاخص‌های بورس و تن‌لرزه سرمایه‌گذاران خرد

سرمایه‌هایی که گیج شده‌اند

گزارش تیترویک را در صفحه ۴ بخوانید

جعبه سیاهی که بعد از ۳۸ سال

هنوز باز نشده است

بازخوانی پرونده «ایران - کنترا»

در اولین سالگرد مرگ رابرت مک فارلین

صفحه ۶

یادداشت

شفافیت پارلمانی شرط کارآمدی و سلامت مجلس

محمدرضا یوسفی شیخ‌رباط اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

شنبه دهم اردیبهشت، وزیر صمت رأی اعتماد از مجلس نگرفت، اما دو نکته در جلسه استیضاح حائز اهمیت بود. اول، ادعای فاطمی‌امین مبنی بر هزینه‌کردن مافیای خودرو برای زدن وزیر بود. او برخی از نمایندگان مجلس را به ارتباط با دو شرکت خودروساز متخلف با پرونده تخلف ۱۴ هزار همتی و پرونده سه هزار همتی متهم کرد. یکی از نمایندگان مجلس نیز تلویحاً استیضاح وزیر را در کمتر از شش ماه، مشکوک دانست (دهم اردیبهشت ۱۴۰۲، خبرگزاری تسنیم). واگذاری خودروهای شاسی‌بلند خارج از چارچوب قانون نیز برای نمایندگان مسئله‌ساز شد. طبق اعلام بارزس ویزه رئیس جمهوری، شرکت واسطه خودروهای شاسی‌بلند، شرکت رادین‌مبین غرب بوده است. یک نماینده، ادعای صوری بودن شرکت یادشده را کرده و پای مؤسسه میدان با اعضای هیئت‌مدیره‌ای مرکب از برخی مشاهیر را به میان آورد. یکی از نمایندگان مجلس نیز با ذکر اسامی برخی دستگاه‌های دولتی آنان را هم به اخذ خودروهای رانتی متهم کرد. این برای چندمین بار است که مسائلی شبیه به این درباره نمایندگان مطرح می‌شود. پیش از این نیز با موارد مشابه که فاقد شفافیت بوده و هنوز در اذهان عمومی پرونده‌ای باز دارند، مواجه بوده‌ایم. در ارتباط با نمایندگان فعلی مجلس، می‌توان به املاک نجومی و جریان سیسمونی اشاره کرد. این گونه تخلفات از عوارض حکمرانی فاقد شفافیت است. در دنیای امروز شفافیت در همه عرصه‌ها و قوای سه‌گانه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.اطلاع‌داشتن شهروندان از مسائل کشوری حق آنان است چنانچه امیرالمؤمنین فرمود که به‌جز مسائل نظامی (و امروزه اطلاعاتی) مردم باید در جریان همه مسائل حکومت قرار گیرند. شفافیت را می‌توان، دستیابی بدون مانع شهروندان به اطلاعات به‌روز، معتبر و موقوت از تصمیمات و عملکرد حاکمیت تعریف کرد. هدف از شفافیت افزایش کارآمدی، اعتماد عمومی، شایسته‌سالاری و فسادستیزی بوده و از اصول حکمرانی خوب محسوب می‌شود. شفافیت پارلمانی، راهکاری برای نظارت مردمی بر پارلمان‌ها در کشورهای مختلف است. با ارائه اطلاعات پارلمانی، مردم و نخبگان با فرایندهای قانون‌گذاری کشور بیشتر آشنا شده و فرصت مشارکت در آن را می‌یابند. همچنین شفافیت پارلمانی موجب می‌شود تا فعالان اقتصادی و اجتماعی در جریان امور قرار گرفته، برای آینده بهتر برنامه‌ریزی کنند. البته نتایج یادشده با ایجاد زیرساخت‌های آن اعم از شکل‌گیری نظام حزبی و نهادهای مدنی و سنفی اثرگذار، رسانه‌های آزاد و تخصصی ممکن خواهد بود. لازم به ذکر است که رسیدن به حد ایدئال شفافیت، پدیده‌ای زمان‌بر بوده و به صورت مرحله به مرحله باید دنبال شود.در گزارش «شفافیت عملکرد نمایندگان و مجلس» مرکز پژوهش‌های مجلس به سال ۱۴۰۰ آمده است که بیانیه شفافیت پارلمانی در سال ۲۰۱۲ صادر شده و تاکنون بیش از ۱۴۰ نهاد مدنی و سازمان‌های ناظر بر مجالس در بیش از ۷۵ کشور جهان آن را پذیرفته‌اند. هدف بیانیه، در دسترس بودن جریان اطلاعات قابل اتکا و بهنگام اقتصادی، اجتماعی و سیاسی برای کارآمدی نظام قانون‌گذاری و پاسخ‌گوکردن آن است. مؤلفه‌های این بیانیه عبارت‌اند از شفافیت صحن علنی مجلس، کمیسیون‌های مجلس، عملکرد نمایندگان، فراکسیون‌های مجلس، امور اداری مجلس، نهادهای تابعه مجلس و مانند آن. براساس ادعای وزیر سابق صمت مبنی بر دخالت مافیا و ادعای برخی نمایندگان مبنی بر اخذ خودروهای شاسی‌بلند، در این یادداشت بر مؤلفه شفافیت عملکرد تأکید می‌شود. شفافیت عملکرد نمایندگان شامل ۱۴ مؤلفه است. ازجمله آنان ثبت و انتشار حقوق و مزایای نمایندگی در سایت مجلس، ثبت و انتشار مشاغل کنونی و پیشین نماینده و پس از آن، ثبت و انتشار اطلاعات اموال و دارایی نمایندگان اعم از اموال منقول و غیرمنقول در قبل و بعد از دوران نمایندگی، انتشار اطلاعات همه سفرهای داخلی و خارجی در زمان نمایندگی همراه با ذکر مقصد و هدف از سفر، همراهان، ملاقات‌شوندگان، هزینه‌های مسافرتی و هدایا، انتشار اطلاعات هزینه‌های دفتری اعم از مجلس و محل نمایندگی، رفت‌وآمدها و سایر امور مربوط به نمایندگی و مانند آن است. در سال ۱۳۹۱ نیز طرح نظارت بر نمایندگان مجلس تصویب شد. این طرح، شامل ۱۱ ماده است که بنا بر آن، هبیتی بر عملکرد نمایندگان نظارت خواهد کرد. در این طرح دو تخلف بر حسب مورد، تذکر شفاهی، کتبی و حتی لغو اعتبارنامه و اخراج نماینده از مجلس نیز پیش‌بینی شده است. با توجه به ضرورت شفافیت در جهت کارآمدی نظام و فسادستیزی، مناسب است تا بیانیه شفافیت پارلمانی در دستور کار هیئت نظارت مصوب در طرح نظارت بر نمایندگان مجلس قرار گرفته و موضوع خودروهای شاسی‌بلند را رسیدگی کنند. مبادا مانند موارد مشابه، پس از مجموعه‌ای از مصاحبه‌های تند، قضیه ره‌ها شود زیر پرونده در ذهن مردم همچنان باز بوده و نشانه‌های از ناکارآمدی مدیریتی خواهد بود. همچنین به تأمل در لوازم زیرساختی اجرای شفافیت پارلمانی پرداخته شود.

بازداشت عمران خان و تشدید تنش سیاسی

در اسلام‌آباد در میانه بحران اقتصادی

پاکستان بر لبه پرتگاه

فضای دوقطبی سیاسی در پاکستان یکی از پرتنش‌ترین دوران خود را سپری می‌کند. شهباز شریف، نخست‌وزیر این کشور، با بحران اقتصادی دست‌وپنجه نرم می‌کند که در لبه پرتگاه قرار دارد. هم‌زمان جامعه پاکستان از نظر سیاسی دوقطبی شده است و علاوه بر آن میلیون‌ها نفر هنوز آسیب سیل‌های ویرانگر سال گذشته را از سر می‌گذرانند...

صفحه ۵

«شرق» تأثیر سفر احتمالی پادشاه عمان به ایران را بر آینده‌احیای برجام بررسی می‌کند

مسقط؛ میانجی یا پیغام‌رسان؟

یک متخصص زنان در رد گفته‌های سرپرست مرکز جوانی مبنی بر اینکه بارداری در هر سنی مجاز است، توضیح می‌دهد

صیانت از بارداری

ترس از اینفانتینو یا تغییرات واقعی

وزیر از کدام زن‌ها صحبت می‌کند؟

به‌یادزیان‌شناس و فرهنگ‌نویس والامقام محمدرضا باطنی

نامی ماندگار برای فرهنگ‌نویسی

احمد علی‌رضابیگی، نماینده افشاکندنده ماجرای شاسی‌بلندها در مجلس:

افشاگری ام سیاسی نیست به وظیفه‌ام عمل کردم

یادداشت

منظور از عدالت چیست؟

محمدهادی جعفرپور وکیل دادگستری

شاید یکی از مهم‌ترین چالش‌های امروز بشر پاسخ به این پرسش است که مفهوم و غایت نهایی از تحقق عدالت چیست، اساساً منظور از عدالت چیست؟ یکی از مفاهیم پرچالش در علوم اجتماعی، خاصه علمی مانند سیاست، فلسفه و حقوق همین مفهوم عدالت است که از آن به برابری، مساوات و دادگری یاد می‌شود. هرچند هیچ‌یک از این معانی قابلیت انتقال افاده معنی واقعی عدالت را ندارند.

پیش از ظهور اسلام اندیشمندانی نظیر کزئوفانس در یونان، راجح به مذهب توحیدی و خدای عادل تئوری خویش را بر مبنای فطرت انسان مطرح کرده، خداوند یکترا را خدایی عادل توصیف و اظهار می‌کند اگر انسان در طریق عقل و فطرت سالک بود، می‌تواند با عدالت زیست کند.

افلاطون در تعریف عدالت می‌گوید: «عدالت آن است که کسی آنچه را که حق اوست تحصیل و کاری را پیشه خود کند که توانایی و استعداد آن را دارد». فلاسفه یونانی در تحلیل مصداقی عدالت مثالی آورده‌اند که بی‌ارتباط با مصداق‌های جهان امروز نیست؛ در مقابل عدالت ظلم قرار دارد و آن هنگامی است که در یک اجتماع مردم در جایگاه طبیعی خود قرار نگیرند، مثلاً تاجر بر سیاست حاکم شود، سرباز بر لشکر حکمرانی کند، سیاست‌مدار بر مسند موعظه قرار گیرد و... در چنین حالتی باید منتظر ازهم‌گسیختگی ارتباطات اجتماعی و هنجارشکنی‌ها بود.

افلاطون در تکمیل این مبحث با نگاهی فلسفی اظهار کرده: تهذیب در قدرت (زور=توان) شجاعت است، تهذیب در شهوت عفت و تهذیب در عقل، حکمت و محصول این سه فضیلت عدالت است. در دوران باستان پادشاهان ایرانی نیز بالاترین وظیفه حاکمان را اجرای عدالت دانسته و برترین قاعده حکمرانی را دو چیز می‌دانند؛ یکی وفاداری به عهد و پیمان و دیگری عدالت‌خواهی که در نظر و اندیشه آریایی‌ها مبنای نظم جهانی همین نکته است. آنچه که از تعریف عدالت در نظریه‌پردازان یونان نمود دارد، برگرفته از تئوری‌های حقوق فطری یا طبیعی است که اساس و بنیان این مکتب بر این امر استوار است که نوع بشر به حکم فطرت و طبیعت دارای حقوق و امتیازاتی است مانند حق آزادی/حق حیات و... که نمی‌توان انسان را از آن محروم کرد. در این مکتب حق حیات، حق آزادی، حق برابری و حق مالکیت در زمره حقوق ابتدایی یا طبیعی بشر شناخته شده، عدالت را نمود عینی و مصداقی تحقق این حقوق می‌دانند. علاوه بر مکاتب حقوقی، در نگاهی به همه ادیان اعم از ادیان آسمانی و... شاهد این نکته هستیم که واضعان احکام دینی عدالت را رکن و عنصر اساسی حیات بشر در روابط اجتماعی می‌دانند. اسلام به عنوان دین خاتم در تکمیل تئوری‌های پیشین به شناسایی ابعاد مختلف عدالت پرداخته است.

ادامه در صفحه ۴

شناسه آگهی: ۱۴۹۴۳۳۳

شماره میم الف: ۵۶۵

آینده خواندنی است

مهمان ویژه، تاجیکستان

Guest of Honor: Tajikistan

54th Tehran International Book Fair

معرض طهران الدولي الرابع والخلاون للكتاب

۲۰ تا ۳۰ اردیبهشت ماه ۱۴۰۲ | تهران، مصلی امام خمینی (ره) همزمان به صورت مجازی

Ketab.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران